

FREDRIK BACKMAN

ŽIVOTNÍ
TERNO

HOST

Ditt livs affär

Copyright © Fredrik Backman, 2017

Published by agreement with Salomonsson Agency

Illustration © Ella Laytham

Translation © Helena Matocha, 2019

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2019

(elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-0158-8 (Formát PDF)

ISBN 978-80-275-0159-5 (Formát ePub)

ISBN 978-80-275-0160-1 (Formát MobiPocket)

PŘEDMLUVA

Tahle kniha je příběhem o záchraně života. O tom, jaké to je, když nakonec nemusíte obětovat ani svoji budoucnost, ani celý životní příběh. Ani místa, na která míříte, ani veškeré svoje stopy. Pokud by bylo v sázce všechno, čím jste, kvůli komu byste byli ochotní se toho vzdát?

Příběh se jmenuje *Životní terno* a prvně byl zveřejněn v helsingborském deníku *Helsingborgs Dagblad* na Štědrý den roku 2016. Napsal jsem ho jedné prosincové noci, kdy moje žena a děti spaly jen kousek ode mě. Cítil jsem se hrozně unavený — měl jsem za sebou dlouhý a zvláštní rok, během něhož jsem trpěl neúměrným stresem. A tak jsem ve tmě přemýšlel o životních volbách. O tom, jak každý den, na každém kroku, dáváme přednost jedné cestě před jinou. Cestujeme, zastavujeme se, hrajeme si, schováváme se, zamilováváme se, opouštíme se nebo usínáme těsně vedle sebe. Ve spánku dýcháme spolu s našimi bližními.

Občas možná potřebujeme někoho, kdo námi každé ráno pořádně zatřese, abychom si uvědomili, jak rychle letí čas. Abychom měli na paměti, o co všechno přijdeme, jestliže si nedáme pozor.

A tak jsem se o tom pokusil něco napsat.

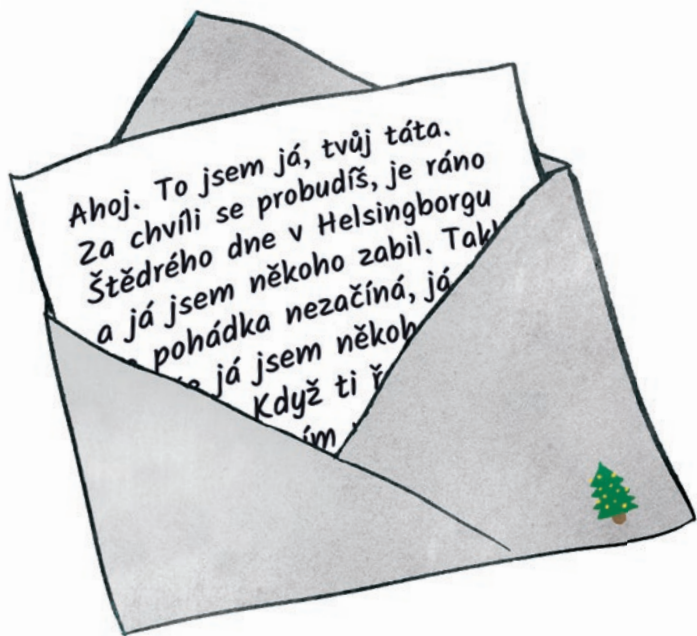
Vůbec poprvé vyprávím příběh odehrávající se v Helsingborgu, kde jsem vyrostl. Chodil jsem do školy hned vedle nemocnice, ve které příběh začíná, po nábřeží jsem kráčel vstříc několika nejlepším i nejhorším dnům svého života, v kostele Panny Marie jsem přihlížel svatbám i pohřbům svých přátel. Nesčetněkrát jsem opilý usnul ve Vinylbaren v zábavním parku The Tivoli. Možná je to tedy stejnou měrou příběh o mých citech k rodnému městu jako o strachu ze smrti. Člověk se nikdy tak docela neodpoutá od místa, kde vyrostl. Doufám, že se ani úplně neodpoutá sám od sebe. Jistý dobrý přítel mi jednou řekl, že k „základnímu popisu práce člověka patří po celý život se snažit být trochu míň hloupý“, a tak jsem tu noc při psaní přemýšlel, co se vlastně stane, když založíte rodinu a přestanete být ve svém životě nejdůležitějším člověkem. Přemýšlel jsem, jak by mělo vypadat úplně nesobecké chování. Uvažoval jsem o tom, kvůli komu bych byl ochotný zemřít a pro

koho bych byl ochotný obětovat život. A jaký je mezi tím rozdíl.

Tenhle příběh vypráví právě o tom. Nevím, kdo jste vy, jeho čtenář, ale přeji vám poklidné Vánoce.

Srdečně
Fredrik Backman

ŽIVOTNÍ TERNO

Ahoj. To jsem já, tvůj táta.
Za chvíli se probudíš, je ráno
Štědrého dne v Helsingborgu
a já jsem někoho zabil. Tak
pohádka nezačíná, já
já jsem někob
Když ti ř
ím

Ahoj. To jsem já, tvůj táta. Za chvíli se probudíš, je ráno Štědrého dne v Helsingborgu a já jsem někoho zabil. Takhle se pohádka nezačíná, já vím. Jenže já jsem někoho připravil o život. Když ti řeknu koho, změní se tím něco?

Asi ne. Všichni chceme věřit, že každé srdce, které přestane bít, budou ostatní postrádat stejnou měrou. Když se nás lidé ptají, jestli „všechny životy mají stejnou cenu“, přesvědčeně odpovídáme „Ano!“. Ale jen do chvíle, než někdo ukáže na našeho milovaného člověka a řekne: „A co tenhle?“

Změní se něco tím, jestli jsem zabil dobrého člověka, milovaného, vedoucího hodnotný život?

Co když to bylo dítě?

B ylo jí pět let. Potkal jsem ji před týdnem. V televizní místnosti v nemocnici stála červená židlička, byla její. Když tam holčička přišla, ta židlička červená nebyla, jenže ona poznala, že by chtěla být. Padlo na to dvacet dva krabiček voskovek, ale to nevadilo, mohla si to dovolit, všichni ji voskovkami neustále zásobovali. Jako by mohla nemoc odmalovat, začmárat injekce a léky. Samozřejmě věděla, že to nejde, byla to chytrá holčička, jen kvůli nim se tak tvářila. Přes den kreslila na papír, protože to každému dospělému udělá radost. A po nocích malovala židličku, protože ta hrozně chtěla být červená.

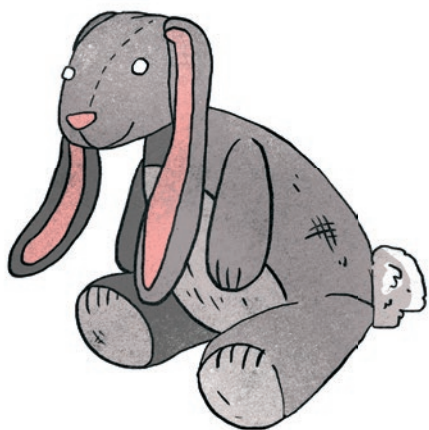
Měla s sebou plyšáčka, králíčka. Říkala mu Líček. Když se učila mluvit, mysleli si dospělí, že mu tak říká, protože neumí říct králíček. Ona mu však říkala Líček, protože se tak jmenoval. To by snad mohli pochopit i dospělí. Líček se někdy bál, to ho pak posadila na červenou židličku. Asi není lékařsky prokázáno, že sezení na červené

židliče někoho zbaví strachu, ovšem to Líček nevěděl.

Holčička seděla na zemi vedle něj, hladila ho po pacce a vyprávěla mu pohádky. Jednou v noci jsem stál na chodbě schovaný za rohem a slyšel jsem ji, jak mu říká: „Já brzy umřu, Líčku. Všichni lidi umřou, ale většina tak za sto tisíc let, zato já možná už zítra.“ Šeptem dodala: „Doufám, že zítra ne.“

Pak najednou vyděšeně zvedla hlavu a rozhlédla se, jako by zaslechla na chodbě kroky. Potom Líčka rychle popadla a šeptem popřála židliče dobrou noc. „To je ona! Už jde!“ sykla a rozběhla se do svého pokoje. Schovala se u mámy pod peřinou.

Taky jsem se dal do běhu. Utíkám celý život. Protože nemocničními chodbami každou noc prochází žena v tlustém šedém svetru. Má s sebou desky. V nich všechna naše jména.

J e Štědrý den. Až se probudíš, nebude už určitě po sněhu ani památky. V Helsingborgu nikdy dlouho nevydrží. Je to jediné místo na světě, kde vítr fouká šikmo od země, jako by vám chtěl nahlédnout pod bundu. Tady vás deštník ochrání, pokud ho nesete sklopený. Já jsem se tu narodil, přesto jsem si tady nikdy nezvykl, s Helsingborgem nikdy neuzavřu příměří. Možná tak na místo svého narození pohlížejí všichni, rodiště se nikdy nikomu neomlouvá, nikdy nepřizná, že se v člověku spletlo. Helsingborg na mě prostě čeká na samém konci dálnice E4 a šeptá: „Možná jsi teď bohatý a mocný. Možná ses vrátil s drahými hodinkami a v luxusním oblečení. Předě mnou si ale na nic nehraj, vím dobře, kdo jsi. Nejsi nic než malý vystrašený kluk.“

Já jsem se se smrtí setkal dneska v noci ve vřaku svého auta po nehodě. Všude byla moje krev. Vedle mě stála žena v šedém svetru, nespokojeně si mě

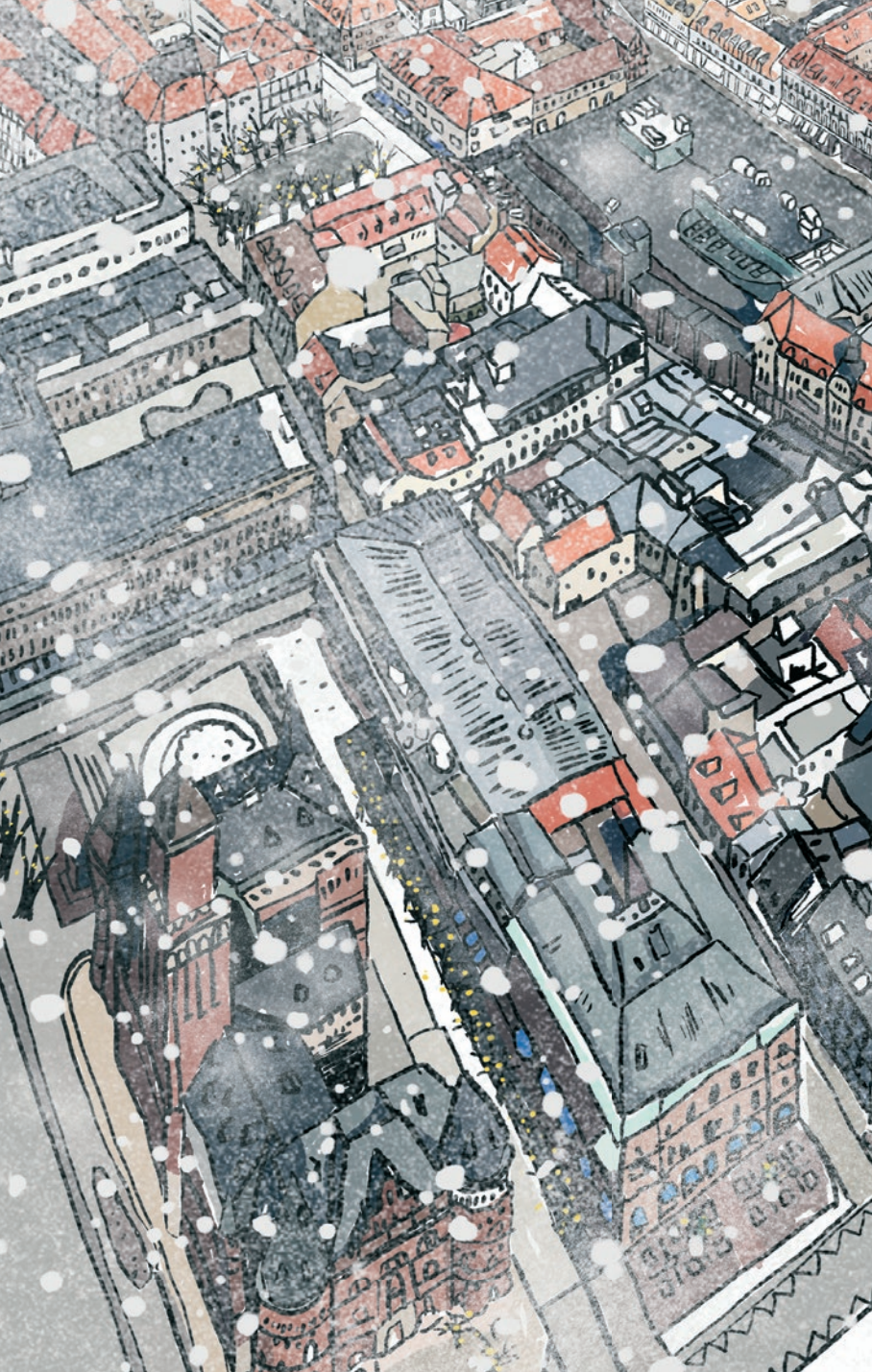
prohlížela a pak řekla: „Neměl bys tu být.“ Strašně jsem se jí lekl, protože patřím k vítězům, k těm, kteří vždycky přežijí. A všichni takoví se smrti bojí. Proto tu zůstáváme.

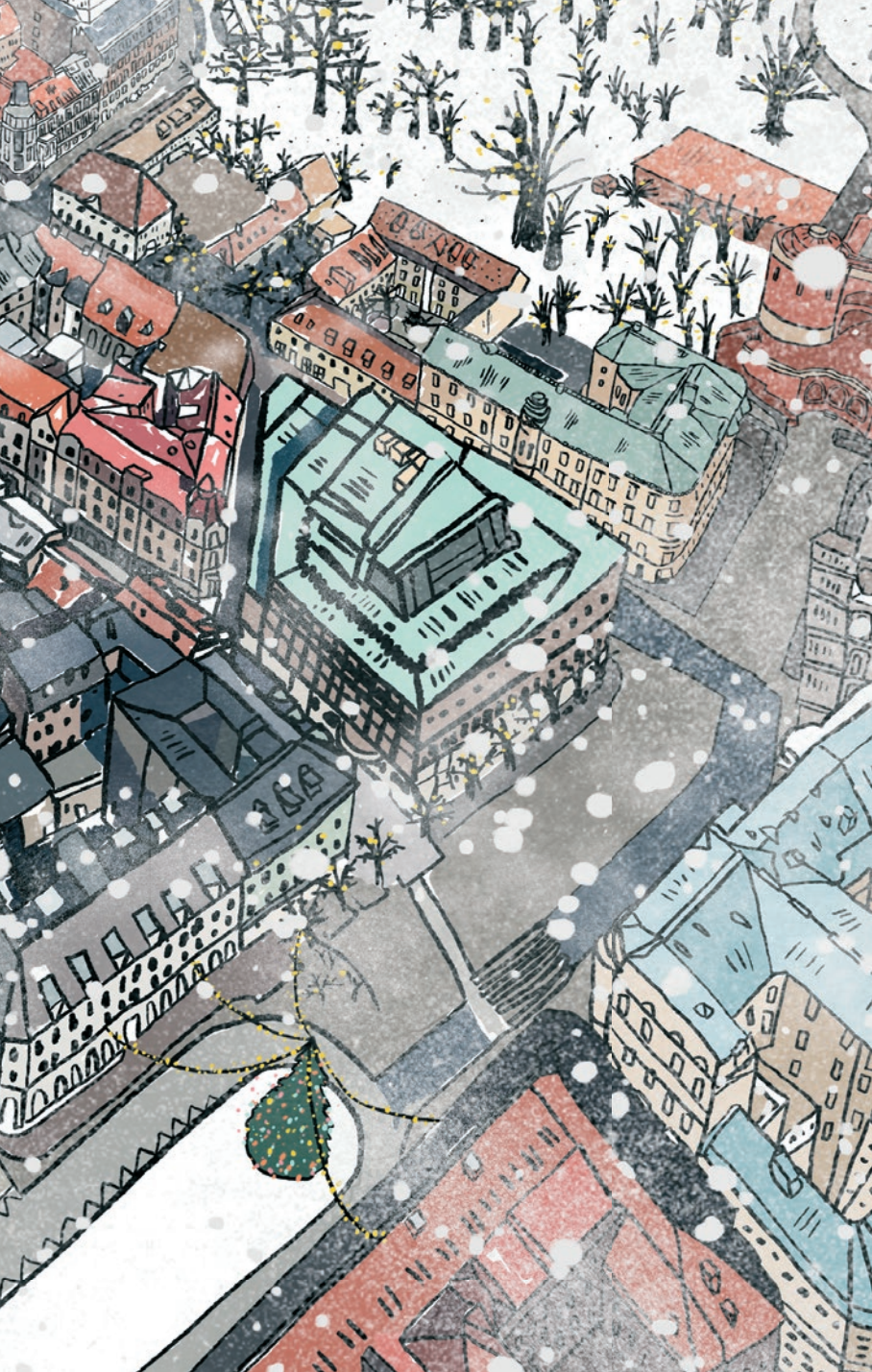
Měl jsem pořezaný obličej a vykloubené rameno a byl jsem zaklíněný v hromadě plechu a techniky za milion a půl. Když jsem tu ženu uviděl, zakřičel jsem na ni: „Vezmi si někoho jiného! Dám ti někoho jiného, toho zabij!“ Ale ona se ke mně jen naklonila, zatvářila se zklamaně a šeptla: „Takhle to nefunguje. O tom já nerozhoduju. Já mám na starosti jen logistiku a přepravu.“

„Pro koho pracuješ? Pro Boha, ďábla nebo... někoho jiného?“ vzlykal jsem.

Povzdechla si.

„Do politiky se nepletu. Jen dělám svoji práci. Vrať mi ty desky.“

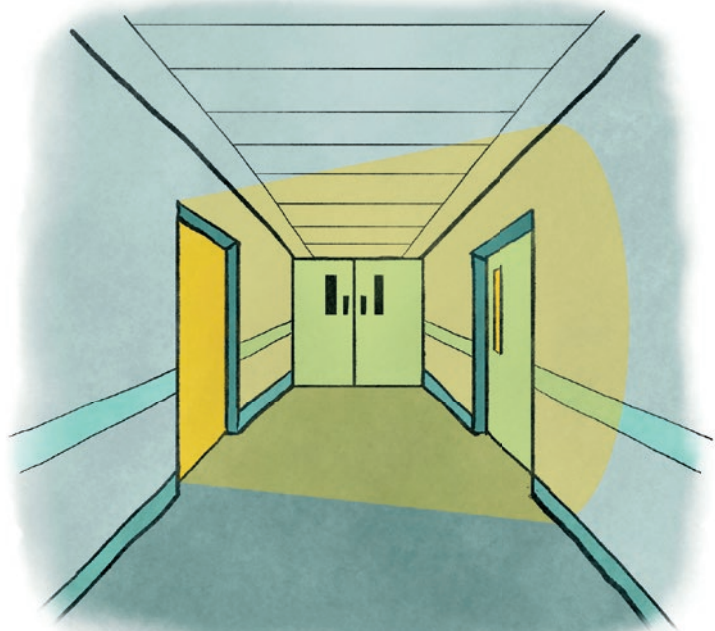

D o nemocnice jsem se nedostal kvůli té nehodě, byl jsem tam už dlouho. Rakovina. Holčičku jsem prvně potkal před šesti dny, kouřil jsem venku na požárním schodišti, aby mě neviděly zdravotní sestry. Neustále mi kouření předhazovaly, jako by mě snad mohlo stihnout zabít.

Dveře do chodby byly pootevřené a já jsem slyšel, jak holčička v televizní místnosti mluví s maminkou. Každý večer, když nemocnice ztichla natolik, že bylo slyšet sněhové vločky dopadající na okenní tabulku tak, jako by ji líbaly na dobrou noc, hrály stejnou hru. Maminka se vždycky holčičky šeptem zeptala: „Čím budeš, až vyrosteš?“ Holčička věděla, že tu hru hrají kvůli mamince, ale předstírala, že je to kvůli ní. Se smíchem odpovídala „doktorka“, „inženýrka“ a ze všeho nejradši „vesmírná lovkyně“.

Když maminka usnula v křesle, holčička začala malovat židličku, která chtěla být červená, a povídala si s Líčkem, který se tak jmenoval. „Studí

smrt?“ zeptala se ho. Ale Líček nevěděl. A tak si do batůžku zabalila teplé rukavice — pro jistotu.

Uviděla mě přes skleněnou výplň. Nelekla se a já si pamatuju, že jsem se hrozně zlobil na její rodiče. Kdo vychová holku tak, že se nelekne cizího pětáctyřicetiletého chlápka, který hulí jako fabrika a civí na ni z požárního schodiště okénkem? Tahle holčička se mě prostě nelekla. Zamávala mi. Taky jsem jí zamával. Pak vzala do náručí Líčka, přistoupila ke dveřím a škvírou se mě zeptala:

„Ty máš taky rakovinu?“

„Jo,“ odpověděl jsem. Protože to byla pravda.

„Ty jsi známý? Viděla jsem tě na fotce v mámi-
ných novinách.“

„Jo,“ odpověděl jsem. Protože i to byla pravda.

V novinách psali o mých penězích. O mojí nemoci zatím nikdo nevěděl, ale patřím k lidem, jejichž diagnóza se stane senzací dne. Nejsem jen tak někdo, až umřu, dozví se to úplně každý. Když umřou pětileté holky, nikde se o tom nepíše, kvůli nim nevyjde v příloze bulvárního tisku rozsáhlý nekrolog, takové holčičky totiž mají ještě moc malé nohy, jejich stopy zatím nikoho nezajímají. Ovšem o mě se lidi zajímají kvůli tomu, co po sobě zanechám, co jsem vybudoval a dokázal, kvůli fir-

mě, nemovitostem, jmění. Pro mě peníze nejsou peníze, ne tak jako pro vás, já je nespořím, nepočítám a nebojím se o ně. Pro mě jsou jen něco jako body, měří můj náskok.

„Ale ty nemáš stejnou rakovinu jako já,“ řekl jsem jí. To jediné mě na diagnóze utěšovalo. Lékař mi totiž zarmouceně sdělil: „Máte opravdu velice, velice vzácný druh rakoviny.“

Dokonce i rakovinu mám neobvyklejší než vy. Holčička zamrkala a zeptala se mě: „Studí smrt?“ „Nevím,“ odpověděl jsem.

Měl jsem říct něco jiného. Něco zásadnějšího. Jenže to já neumím. Tak jsem odhodil cigaretu a zamumlal: „Neměla bys malovat po nábytku.“ Víím, že si asi pomyslíš, co jsem to za blbce. A budeš mít pravdu. Jenže většina úspěšných lidí nezblbne, blbí jsme byli dávno předtím. Právě proto jsme dosáhli takového úspěchu.

„Když má někdo rakovinu, tak smí malovat po nábytku,“ vyhrkla holčička a pokrčila rameny. „Nikdo mi nic neřekne.“

Nevím, co mě na tom pobavilo, ale dal jsem se do smíchu. Kdy jsem se naposledy smál? Holčička se smála taky. Pak s Líčkem odběhla do svého pokoje.
